

Добони М.И., асп.,
Институт филологии КНУ им. Тараса Шевченко

Образ младшего поколения в романе Павла Белецкого-Носенко «Зиновий Богдан Хмельницкий (Тимофей – Ирина)»

В центре статьи – особенности художественной презентации образов младшего поколения Тимофея и Ирины (Роксанды) в романе П. Белецкого-Носенко «Зиновий Богдан Хмельницкий».

Ключевые слова: П. Белецкий-Носенко, Тимофей Хмельницкий, система образов.

Doboni Mariana, postgraduate,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

The younger generation in the P. Biletskyy-Nosenko's novel "Zinoviyy Bogdan Khmelnytsky" (Timothy – Irina)

Realization of the plotline Timothy – Iryna (Roksanda) in the P. Biletskyy-Nosenko's novel "Zinoviyy Bogdan Khmelnytsky" is presented in this article.

Keywords: P. Biletskyy-Nosenko, Timothy Khmelnytsky.

УДК 82 – 193: 801. 631. 5

Довбня К.В., асист.,
Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка

**ПАДАВАЛІ МІРИ БАЇ ТА ПРОБЛЕМИ ТВОРЧОГО СПАДКУ
ПОЕТЕСИ**

Пропонована стаття розглядає питання про падавалі Міри Баї та проблеми творчого спадку відомої поетеси середньовічного соціально-релігійного руху бгакті. Це питання не було розглянуто у вітчизняній індології.

Ключові слова: падавали, проблеми, творчий спадок.

Міра Баї (1498-1546?) – найвідоміша поетеса-містик середньовічного соціально-релігійного руху бгакті літератури гінді. Її вірші-*пади* завойовували народну прихильність у цілому ряді штатів Індії – Гуджараті, Раджастхані, Панджабі, Уттар-Прадеші, Мадгьяпрадеші, Бігарі та Бенгалії. Вона вважається найвеличнішою поетесою гуджаратської літератури та літератури гінді. Поезією раджастханської принцеси захоплювалися відомі *бгакти* тих часів – Набгадас, Пріядадас, Дгрудас і Харірам.

Однією з важливих проблем у вивченні творчості Міри Баї є визначення аутентичності творів, що функціонують під її ім'ям і виділення з цієї маси поширених у Північній і Західній Індії в усній і писемній формі версій справжніх творів Міри. Індійські та західні дослідники не мають певної думки й щодо кількості творів поетеси.

Проблема ця не нова. Вона виникла після того, як пробудився літературознавчий інтерес до творчості Міри Баї й дослідники літератури гінді ознайомились з рядом збірок поезій, що функціонували під її ім'ям.

Текстологічна робота ускладнюється невизначенністю датування чисельних рукописів і антологій, відсутністю авторської рецензії та нечіткістю ступеню аутентичності рядків, які приписують Міри Баї.

Перший дослідник цього питання, Деві Прасад [1] у праці «Пошук творів гінді в Раджпутані» зазначає, що Мірі належать 4 нижченаведені збірки віршів:

- 1) «Коментар на пісню Говінди»,
- 2) «Нарсіджі дарує рис»,
- 3) «Розрізнені *пади*»,
- 4) «Збірка *раг* розміром *соратх*».

Гаурішанкар Хірачандр Оджа [2] збільшив цей перелік ще на 2 позиції, додавши до вищезгаданих чотирьох творів тексти «*Рага* Говінди» та «Пісні Міри в період мусонів». Дгабері [3] вважає, що популярні в штаті Гуджарат пісні у стилі *гарва* також створені Мірою Баї. Таким чином, поетичний спадок Міри Баї нараховує вже 8 позицій:

1. «Коментар на пісню Говінди»,
2. «Нарсіджі дарує рис»,
3. «Розрізнені *пади*»,
4. «Збірка *раг* розміром *соратх*»,
5. «*Раги* Говінди»,
6. «Пісні Міри під час мусонів»,
7. «Пісні у стилі *гарва*»,
8. «Поезії Міри Баї».

«Коментар на пісню Говінди» («Гіт Говінд кі тіка»). Поему «Пісня Говінди» написав відомий санскритський поет Джаядева, а один з творів, який приписують Мірі, є коментарем на нього. На нашу думку коментар належить не Мірі, а правителю князівства Чіттор князю Кумбзі. Міра Баї не мала достатньо знань з санскриту для того, щоб здійснити переклад поеми.

Твір «Нарсіджі дарує рис» («Нарсіджі ромагеро») вперше дослідив Деві Прасад. Вислів «магеро» означає «давати рис». Він пов'язаний зі шлюбною церемонією, під час якої майбутні родичі передають варений рис. Твір

«Нарсіджі ромагеро» написано прозою. В ньому прославляється відомий гуджаратський святий Нарсіджі та згадується історія про те, як відданий Крішні *бгакт* Нарсі роздавав рис. Деві Прасад опублікував окремі уривки з цього твору. Але, на нашу думку, важко погодитися з тим, що авторство належить Мірі Баї. По-перше, мова поетеси не має нічого спільного з мовою даного твору, яка представляє собою мішанину діалектів гінді – кхарі болі та браджу. Натомість, аутентичні *пади* Міри зазнали значного впливу мови раджастані, що є природним для поетеси, тому що це була її рідна мова. По-друге, нині не існує жодного аутентичного примірника твору «Нарсіджі дарує рис», на основі якого можна б було щось стверджувати беззаперечно. Шрі Крішнлал допускає, що це був перший твір Міри [4]. Але його припущення не має підґрунтя. Вірші Міри сповнені емоцій, цей же твір, навпаки, позбавлений їх. Сюжет «Нарсіджі дарує рис» відомий за раджастанським фольклором. Можливо, хтось поширив його під іменем поетеси. Вона згадується в тексті дуже часто. Складається враження, що автор твору будь-що прагнув довести приналежність тексту перу саме Міри Баї, хоча його не можливо визнати високохудожнім.

У «Розрізнені *пади*». зібрані вірші різноманітних збірок Міри. Швидше за все цю збірку створили *бгакти* Міри, які дібрали до неї *раги*-поезії різними віршованими розмірами на свій смак. Цей текст є збіркою віршів не лише поетеси, але й інших десяти поетів-*бгактів*.

«Збірку *раг* розміром *соратх*». було опубліковано товариством поширення давньої та сучасної індійської літератури «Нагаріпрачаріні сабга». До неї увійшли твори поетів-*бгактів*, найвідомішими серед яких були Кабір, Намдев та сама Міра. Розмір вірша *соратх* був дуже популярним серед авторів крішнаїтської поезії середньовіччя.

«*Раги* Говінди». Один з перших дослідників творчості Міри Баї в Індії Гаурішанкар Хірачанд Оджга [2] згадує цей твір першим, тому й відомий історик літератури гінді Рамчандр Шукла [5] також визнав його аутентичність. В ньому зібрані *пади* однієї тематики. Всі вони прославляють чесноти бога Крішні-Говінди. Не дивлячись на те, що вірші в цю збірку не добирала сама поетеса, сумнівів щодо її аутентичності немає.

Твір «Пісні Міри під час мусонів» («Міра кі малар»). видав і проаналізував Гаурішанкар Хірачанд Оджга [2]. «Малар» – це жанр народної пісні, який був і залишається дуже популярним на селі. Твір функціонує лише в усній традиції, не існує його жодного зафіксованого письмово тексту. Окремі вірші, збережені індійським фольклором, поза сумнівом належать Мірі Баї, але цього не можна сказати про всю збірку.

«Пісні у стилі *гарва*» («Гарва гіт»). Збірку «Пісні у стилі *гарва*» вперше охарактеризував Крішнлал Моганлал Джгавері [6]. Вона дуже популярна в

штаті Гуджарат. Але мова цього твору надто сучасна, щоб приписувати авторство цих віршів Мірі Баї.

«Поезії Міри Баї» («Падавалі Міри Баї»). Це єдиний аутентичний твір Міри, який містить лише її вірші. Його неодноразово перевидавали. Серед цих видань «Молитовні пісні Міри» («Міра Баї ке бгаджан», Навал Кішор прес, Лакхнау, 1898 р.), «Зібрання поезій Міри Баї» («Міра Баї кі шабдавалі», Белведіар прес, Ілагабад, 1910 р.), «Поезії Міри Баї», («Міра Баї кі падавалі», Сагіт'я саммелан, Праяг, 1932 р.), «Любовна садгана Міри Баї» («Міра Баї кі прем-садгана», Аджанта прес, Патна, 1947), «Спогади про Міру» («Міра смрті грантх», Бангій парішад, Калкатта, 1950 р.), «Велике зібрання над Міри» («Міра брігат пад санграх», Лок севак пракашан, Каші, 1952 р.), «Солодкі пісні Міри» («Міра мадгурі», Гінді сагіт'я кутір, Каші, 1973 р.), «Нектар поезії Міри» («Міра судга сідгу», Міра пракашан саміті, Бгальвара, 1957 р.) [7].

Перше видання збірки *над* поетеси під назвою «Дерево бажань молитовних пісень» («Рагкалпадрум») здійснив Крішнанандадев В'яса в Бенгалії у кінці 19 ст. Воно містило 45 віршів, що були зібрані на основі фольклорних пісень в штатах Раджастхан, Гуджарат і Бенгалія. Першу збірку *над* мовою гінді було видано в м. Лакхнау видавництвом Навалакішор Прес. Вона складалася з великої кількості віршів, які сучасні дослідники вважають не аутентичними. В 1913 р. у Гуджараті було опубліковано велику збірку поезій під назвою «Велике зібрання поезій розміром *дога*» («Брігат кав'я доган»), яка містила 200 віршів Міри Баї. Пізніше видавництво «Бельведіар Прес» у м. Праяг видало книжку «Поезії Міри Баї» («Міра Баї кі шабдавалі»), до якої увійшло 168 *над* поетеси.

Пізніше було опубліковано багато видань, пов'язаних із творчістю поетеси, таких як: «Міра: життя і творчість» Магавірсінга Гаглаута, «Любовна садгана Міри Баї» Бгуванешварнатха Мішри, «Падавалі Міри Баї» Парашурама Чатурведі, «Велике зібрання творів Міри» Падмаваті та інш [7]. У цих виданнях кількість *над* Міри також різна. Наприклад:

1. «Міра: життя та творчість» – 108,
2. «Любовна садгана Міри Баї» – 216,
3. «Поезії Міри Баї» – 202,
4. «Велике зібрання творів Міри» – 590.

З огляду на це укласти збірку справжніх віршів Міри дуже важко. Велика популярність емоційних та зворушливих поезій раджастханської принцеси призвела до надзвичайно великої кількості інтерполяцій в її падах. Вірші поетеси функціонують кількома мовами Північної та Західної Індії – гінді, раджастхані та гуджараті. Носії кожної з цих мов відстоюють аутентичність

саме їхніх рукописів творів Міри Баї. Цим пояснюється видання багатьох різноманітних збірок поезій Міри під назвою «Міра Баї кі падавалі», в яких не співпадає кількість віршів.

Нині зросла необхідність визначення аутентичності творів Міри, тому що вона не лише відомий *бгакт* бога Крішни, але й одна з найвизначніших поетес літератури гінді. І допоки не буде видано збірку аутентичних творів поетеси, неможливо говорити правдиво а ні про її життя, а ні про рівень художньої майстерності.

Виявлення початкового складу творчого спадку таких індійських поетів, як Кабір, Сурдас, Міра Баї та інших пов'язане з труднощами, які навряд чи можна здолати абсолютно. Цьому перешкоджає ряд факторів, серед них відсутність прижиттєвих авторських рукописів, існування великої кількості творів, які приписують цим авторам в системі різних традицій, різних сект, часу створення творів. Складність полягає ще й у тому, що твори Міри Баї зберіглися в усній традиції, функціонують у тісному зв'язку з сферою культури й побуту.

Поезія Міри Баї функціонує в Індії на різних рівнях: по-перше, як поезія сакральна, яку виконують під час богослужіння, по-друге, як поезія народна, яка виступає в ролі народної пісні, й, нарешті по-третє, власне як поезія, яку вивчають у школах й університетах. У процесі тривалого історичного функціонування поезія Міри Баї почала вивчатися з наукових позицій лише з другої пол. 19 ст. Відбувся процес переосмислення індійцями кращого з культурного спадку минулого. З часом роль Міри Баї серед інших відомих поетів-*бгактів* стає все яснішою в системі культурних загальнолюдських цінностей.

ЛІТЕРАТУРА:

мовою гінді

1. Девіпрасад. Раджпутане мен гінді пустакон кі кходж., Наї Діллї., 1967. – п. 12,26.
2. Гаурішанкар Хірачандр Оджа. Міра Баї аур ункї падавалі. Діллї, 1995. – 406 п.
3. Дгабері. Міра. Брігат-пад-санграг. - Агра, 1968. – 335 п.
4. Шрі Крішнлал. Харібгакті расамріта сінду. Діллї, 1968. – 123 п.
5. Рамчандр Шукла. Трівені. Діллї, 1967. – 345 п.
6. Крішнлал Моганлал Джгавері. Радга Валлабг сампрадай: сіддгант аур сагітъя. Діллї, 1972. – 278 п.
7. Гінді сагітъя кош, бгаг 2, – Тара Прінтінг Варкс, Варанасі, 2007. – 680.

Довбня Е.В., асист.,
Институт филологии имени Тараса Шевченка

Падавали Миры Бай и проблемы творческого наследия поэтессы

Предложенная статья рассматривает вопрос о падавали Миры Бай и проблемы творческого наследия известной поэтессы средневекового социально-религиозного течения бхакти. Этот вопрос не был рассмотрен в отечественной индологии.

Ключевые слова: падавали, проблемы, творческое наследие.

Dovbnya K.V., assist.,
Institute of Philology Taras Shevchenko University of Kyiv

Padavali of Meera Bai and the problem of literal Heritage of poet

This article is devoted to the problem of literal Heritage of famous poet of social-religion bhakty-movement Meera Bai and her poetry-padavali. This aspect of Meera Bai's literal Heritage has not been researched on a due level.

Key words: padavali, problems, literal Heritage.

УДК 821.133.1.131 П. Модіано

Доценко Н.В., асист.,
Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка

**ПРИНЦИП «КАМЕРИ» ЯК СПОСІБ СВІТОСПРИЙНЯТТЯ
У РОМАНІ ПАТРИКА МОДІАНО «КАФЕ ВТРАЧЕНОЇ МОЛОДОСТІ»**

Стаття присвячена розгляду художніх стратегій Патріка Модіано на матеріалі роману «Кафе втраченої молодості», а саме використання ним принципу «камери», який зумовлює світоглядні трансформації героїв роману. Запозичений з мистецтва кінематографу прийом постає засобом зміни точки зору оповідного плану. Використання письменником досвіду інших мистецтв розкриває інтермедіальні риси літературного твору.

Ключові слова: камера, точка зору, оповідь, герой, світосприйняття.

Історія визначає ХХ ст. як епоху глобальних потрясінь. Сповнене глибокої драми двох світових війн, позначене бурхливим розвитком науки і техніки, а з ним і появи глобальних загроз, минуле століття стало переламним для людської свідомості. Не в змозі охопити і зрозуміти «неіснуючі» закони страшного, потворного, дисгармонійного світу, людина втратила ціннісні позиції минулого, не відбудувавши нових. Руйнування цілісності світосприйняття призвело до